METSÄTALOUS

Kyllä se moottorisahamiehen voittaa, ei minulla ole yhtään hiki. **MAANVILJELIJÄ HEIKKI SIRKKALA**

Mustikkasato jäämässä keskinkertaiseksi

Etelä- ja Keski-Suomessa poiminta alkaa ensi viikolla

Mustikan satoennuste on kesän edetessä laskenut runsaasta keskinkertaiseksi.

Metsäntutkimuslaitoksen mukaan syinä sadon alenemiseen ovat kukintavaiheen hallat Länsi-Suomessa ja erityisesti Suomenselän alueella.

Kylmän sään vuoksi hallan vaurioittamia kukkia varisi maahan ja jäi paljon myös pölyttymättä. Sato voi kuitenkin paikoin olla runsas.

Tänä vuonna marjojen koko on keskimääräistä suurempi.

Suuria marjoja luvassa

Yleensä noin kolmasosa mustikan kukista jää kehittymättä raakileiksi. Tänä kesänä paikoin lähes 50 prosenttia kukista on jäänyt kehittymättä.

Alkukesän sateiset ja viileähköt säät eivät ole estäneet mustikan raakileiden kehitystä.

Tänä vuonna marjojen koko on keskimääräistä suurempi. Laatu muodostuu hyväksi, jos seuraavan parin viikon aikana saadaan nauttia myös aurinkoisista päivistä.

Pian poimittavissa

Kukintavaiheessa tehty kypsymisennuste pitää hyvin paikkansa.

Mustikka on kypsää poimittavaksi Etelä- ja Keski-Suomen metsissä ensi viikon aikana. Parasta poiminta-aikaa kestää elokuun loppupuolelle asti.

Pohjois-Karjalan pohjoisosissa, Kainuussa ja Oulun läänissä mustikka kypsyy heinäkuun loppupuolella kasvupaikasta riippuen. Lapin läänissä mustikkaa saa elokuun ensimmäisten viikkojen aikana.

LAURA KAKKONEN

Joukko rantametsiä menetti kemeratuet

Aiemmin kemeratukia sai rantojensuojeluohjelmaan kuuluville talousmetsille. Ministeriön kirje muutti vuosia jatkuneen käytännön.

KIMMO HAIMI

Rantojensuojeluohjelmaan kuuluville metsille ei myönnetä kemeratukia.

Tuhansia hehtaareja rantojensuojeluohjelmaan kuuluvia metsiä on jäänyt kemeratukien ulkopuolelle metsäkeskusten muutettua tukikäytäntöään.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjeisti metsäkeskuksia maaliskuussa 2010, ettei millekään luonnonsuojelualueelle voida maksaa kemeratukia.

Siihen asti osa metsäkeskuksista maksoi vuosien ajan tukia metsätalouskäytössä oleville suojelualueille.

Tällaisia suojelualueita on perustettu rantojensuojeluohjelmassa. Alueiden tarkoitus on säästää rannat rakentamiselta. Menetetty rantarakennusoikeus on korvattu maanomistajille. Muita rajoituksia alueilla ei välttämättä ole: useissa suojelupäätöksissä on linjattu, että alueita hoidetaan metsälain mukaisesti.

Hallinto-oikeus vahvisti ministeriön tulkinnan

Pohjois-Savossa metsää omistava **Juhana Jalkanen** on valittanut metsäkeskuksen kielteisestä tukipäätöksestä oikeuteen. Kuopion hallinto-oikeus hylkäsi valituksen tammikuussa, nyt odotetaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua.

Kuopion hallinto-oikeus vahvisti päätöksessään ministeriön ohjeen oikeaksi ja metsäkeskuksen aiemman tukikäytännön vääräksi. Oikeus totesi myös, ettei metsänomistajalle muodostu luottamuksensuojaa väärän käytännön perusteella, vaikka se olisi jatkunut vuosia.

Jalkasen metsätilasta lähes puolet sijaitsee rantojensuojelualueella. Muuttunut tukilinja tuli ilmi, kun hän haki tukia nuoren metsän hoitoon.

”Sehän tässä on nurinkurista, että luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksissä viitataan suoraan metsälainsäädäntöön, mutta tuki evätään, koska alue ei ole metsälain piirissä”, Jalkanen ihmettelee.

Uusi kemeralaki sallisi tuen

Jalkasen mielestä ministeriön ohje ja siitä seurannut metsäkeskuksen käytäntö ovat myös sen vuoksi kohtuuttomia, että uudessa kemeralaissa on varta vasten mainittu metsätalouskäytössä olevien luonnonsuojelualueiden kuuluvan tuen piiriin.

Uusi kemeralaki ei ole vielä voimassa, vaikka se on säädetty vuonna 2007. Lain voimaantulo on viivästynyt ensin verohuojennusten ja sittemmin pienpuun energiatukilain (petu) vuoksi.

Ministeriön mielestä voimassa oleva, vuoden 1996 kemeralaki ei mahdollista tukien myöntämistä millekään luonnonsuojelualueelle.

Kirsi Taipale ministeriön metsäosaston oikeus- ja hallintoyksiköstä kertoo, että lain valmistelijat ovat aikanaan halunneet kemeratukien ja luonnonsuojelulain korvausten päällekkäisyyden.

”Aiemmin tästä ei ollut selkeää käsitystä. Ilmeisesti metsäkeskukset eri puolilla maata ovat tehneet eri ratkaisuja”, toteaa **Juha Hiltunen** Suomen metsäkeskuksen Pohjois-Savon yksiköstä.

Nyt käytäntö on yhtenäinen metsänomistajien tappioksi, kunnes uusi kemeralaki astuu voimaan. On myös mahdollista, että laintulkinta muuttuu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä.

Jalkanen ei ole ainoa tukien menettäjä. Hiltunen arvioi pelkästään Pohjois-Savossa olevan 10–20 laajaa, metsätalouskäytössä olevaa rantojensuojelualuetta.

HENRIK SCHÄFER

Ilmeisesti metsäkeskukset eri puolilla maata ovat tehneet eri ratkaisuja.

JUHA HILTUNEN

Metsäkonetyössä kaivataan opastusta

Metsäkoneyrittäjille, koneenkuljettajille sekä metsäkonekouluille suunnatun kyselyn perusteella metsäkonetyössä on tarvetta opastukselle, kertoo Metsäntutkimuslaitos.

Metsäkoneet ovat kehittyneet viime vuosikymmeninä nopeasti. Suurimmat harppaukset otetaan nyt ohjelmistopuolella.

Jo vakiintuneista mittaus- ja apteerausautomatiikoista ollaan siirtymässä konetyön kokonaisvaltaisiin seurantajärjestelmiin, joiden avulla voidaan seurata koneen kuntoa ja kuljettajan toimintaa.

Kuljettaja ratkaisevassa asemassa

Metsäkoneen kuljettajan tiedoilla ja taidoilla on ratkaiseva merkitys korjuutyön laatuun ja tuottavuuteen. Kuljettajien väliset erot kasvavat olosuhteiden vaikeutuessa.

Viime vuosina on julkaistu useita väitöskirjoja hakkuukonetyöstä ja kuljettajan roolista. Metsäkonekoulut ovat jalkauttaneet tietoa parhaista työtekniikoista ja toimintamalleista.

Metla tutkii kuljettajaa opastavia älykkäitä järjestelmiä puunkorjuun suunnittelussa ja toteutuksessa.

Työkoneisiin järjestelmiä vasta hiljattain

Opastavista järjestelmistä on paljon kokemusta auto- ja lentokoneteollisuudesta, mutta työkoneisiin järjestelmiä on tuotu vasta viime vuosina.

Kuljettaja on jatkuvan tietotulvan keskellä, joten opastuskohteet ja -muoto on valittava tarkasti.

Tärkeimmiksi opastuskohteiksi hakkuussa koettiin korjuukohteiden sijaintiin, korjuujälkeen sekä tehokkaisiin työtapoihin liittyvät seikat.

Metsäkuljetuksessa opastustarve koettiin hieman suuremmaksi kuin hakkuutyössä.

Keskeisiksi opastustarpeiksi nousivat kulkukelpoisuuteen, korjuujälkeen, varastojen sijoitteluun, puutavaran paikantamiseen ja ajojärjestykseen liittyvät asiat.

LAURA KAKKONEN

Tohtori kehitti koneen nuoren metsän hoitoon

KIMMO HAIMI

Maanviljelijä Heikki Sirkkala tekee energiapuuta pienkoneella.

ORIMATTILA (MT)

Lääketieteen tohtori, radiologian erikoislääkäri **Jussi-Pekka Usenius** myi magneettikuvauksiin erikoistuneen yrityksensä ja osti perheelleen paljon metsää. Niin paljon, että mieleen pälkähti kehittää hoitorästien purkuun kone.

”Metsänhoito koneellistuu joka tapauksessa. En tiedä onko ratkaisu meidän koneissamme vai missä, sen näemme aikanaan”, mies vakuuttaa näytöksessä maanviljelijä **Heikki Sirkkalan** energiapuutyömaalla.

Useniuksen insinööri-veli tuli mukaan kehitystyöhön ja nyt Usewood-yhtiö on myynyt 15 konetta suomalaisille yrittäjille, yhden Ruotsiin ja Tsekkiin.

Rahoituksen kannalta tärkeät jälkimarkkinatkin ovat alullaan, kolme käytettyä konetta jatkaa työtä uusilla yrittäjillä.

Oma lokeronsa

Kone käy vesakon raivaukseen, taimikonhoitoon ja hakkuuseenkin, kunhan rungot eivät ole kannolta yli 20-senttisiä.

Äkkiseltään lelun oloinen, kapea, kevyt ja pieniruokainen kone selvisi Metsätehon testeistä. Tutkijoiden mukaan on olennaista, että koneella on riittävästi työmaita.

Metsäteholaisten mukaan aistin- ja automaatioteknologia sisältää kehittämisen mahdollisuuksia taimikoiden hoitokoneissa.

Useniuksen mukaan kone on omimmillaan kohteissa, joilla poistettavia, tyvestä yli 3-senttisiä puita on yli 10 000 hehtaarilla. Siellä kone voittaa metsurin.

Kapea ja kevyt kone ei tuhlaa maan puuntuottokykyä ajouriin. Usenius suosittelee silti käyttäjille työmaan ennakkosuunnittelua.

”Urat kannattaa merkitä punaisella nauhalla 20 metrin välein, siinä näkee samalla työmaan vaikeat kohdat, joissa saatetaan tarvita metsuria.”

Yleensä työmaista on saatu tehtyä vähintään 80 prosenttia koneella. Jyrkkiä paikkoja ja kivikoita on hoidettu metsurityönä.

Useniuksen perhe hoitaa omiakin metsiä omalla koneella. Vaimo raivaa sahalla työtilaa Jussi-Pekka Useniuksen Tehojätkälle ja poika ajaa puut metsäautotien varteen. Kaikkeen ei ehditä itse. Perheen Savonlinnan seudun metsiä raivaa metsuri neljän kuukauden ajan.

”Voittaa se sahamiehen”

Heikki Sirkkala hakkasi metsästään energiapuuta keskiviikon työnäytöksessä.

”Kyllä se moottorisahamiehen voittaa, ei minulla ole yhtään hiki”, mies nauraa hypätessään hytistä kankaalla.

Työssä näkyy ”muutaman rekka-autokuorman” jälkeen yhä alun opettelua. Sirkkala patistaa yrittäjä **Ari Tanin** kokeilemaan koneen pukille ja kohta kaatuu puu.

Kouvolalainen Tani aloittelee uraa kesämökkiläisten tonttihakkuu- ja klapiyrittäjänä. Hän uskoo kevyelle kalustollensa löytyvän kysyntää.

Tietoa ja kuvia Usewoodin koneista ja palveluista löytyy sivulta *www.usewood.fi*.

JUHA AALTOILA

Ari Tani (vas.) tutustuu Tehojätkään Jussi-Pekka Useniuksen opastuksella.

Voit kommentoida juttua Maaseudun Tulevaisuuden verkkolehdessä osoitteessa *www.maaseuduntulevaisuus.fi*.

KIRJA

Tarinoita suuraukeiden urakoijista, asukkaista ja tutkijoista

Veikko Vuontisjärvi ja **Sulo Raiskio** ovat koonneet ”Osaran aukeat” -kirjaansa muisteluita, tutkimustietoja ja vanhoja lehtijuttuja Suomen historian laajimmista hakkuutyömaista.

Pudasjärvellä sijaitseva kymmenien tuhansien hehtaarien aukko on kuuluisa ja kiistelty. Tässä teoksessa pääosassa ovat haastatellut paikalliset asukkaat, entiset savottatyöläiset, työnjohtajat ja kämppäemännät.

Kirjan tekijät ovat päästäneet heidät vapaasti rönsyillen tarinoimaan. Muistelun sävy on myönteinen. Työ tarjosi elannon, kivaa oli ja tundran pelkokin osoittautui turhaksi, sillä metsät uudistuivat.

Teos etenee löyhästi aikajärjestyksessä. Aluksi muistellaan alueen oloja suursavotoiden alkaessa. Edetään kohti metsätyön koneistumista ja uudistamistöitä. Työtavat selostetaan osin tarkoin. Viimeinen luku kuvaa metsäntutkijoiden erimielisiä arvioita metsänviljelyn onnistumisesta.

Osa paristakymmenestä luvusta on jäsennelty erikoisaiheen kuten yksityismetsien hakkuiden ympärille.

Yhteen lukuun on koottu ”erikoisimmat tarinat ja persoonat”.

Kuvitus niin ihmisistä kuin metsistä on runsasta.

Sille, jota Osaran aukeat ja sotien jälkeinen pohjoisen metsätyökulttuuri kiehtovat, kirja tarjoaa paljon virikettä. Tarinoihin voi eläytyä.

Tietoteoksena kirja palvelee huonosti, vaikka se sisältää muisteluiden lomassa asiatietoa. Jonkin tietyn aiheen löytämistä vaikeuttaa aineiston runsaus ja rönsyily.

Kirja on omakustanne ja sitä voi tilata suoraan tekijöiltä.

HENRIK SCHÄFER

Veikko Vuontisjärvi ja Sulo Raiskio: Osaran aukeat - tuhkasta hyvinvointi-Suomen perustaksi. 259 sivua.

METSÄSTÄ LYHYESTI

Kaarna hyötykäyttöön

Tutkijat ovat löytäneet tehokkaan ja ympäristöystävällisen keinon eristää kuusen kaarnassa olevia antioksidantteja, kertoo ATL. Antioksidantteja saadaan irti kaarnasta veden, etanolin, korkean lämpötilan ja paineen avulla.

Selluteollisuus käyttää kaarnaa ensisijaisesti energiantuotantoon. Kaarnan sisältämiä kemiallisia aineita hyödynnetään myös paperi- ja elintarviketeollisuudessa.

Kaarnan antioksidantit saadaan tehokkaasti eristettyä.

Södran tulos romahti

Ruotsalaisen metsäteollisuusjätin Södran tulos ensimmäisen puolen vuoden ajalta on rahoituskulujen jälkeen 26 miljoonaa euroa. Pudotus viime vuodesta on 85 miljoonaa euroa.

Tuotanto Södran sahoilla ja massatehtailla sukelsi alkuvuodesta markkinoiden hiljentymisen takia.

Viime vuoden samaan ajankohtaan verrattuna tuotantolaitosten volyymit olivat nyt kymmenen prosenttia alemmat.

Sienen evoluutio sulki öljyhanat

Sienten kehittyminen hiivutti fossiilisten hiilikertymien kasvun 300 miljoonaa vuotta sitten, vahvistaa Science-lehdessä julkaistu tutkimus.

Maapallon öljy- ja hiilivarat ovat jäänteitä muinaisista metsistä. Valkolahottajat ovat ainoita eliöitä jotka pystyvät hajottamaan puuaineen ligniiniä.

Aiemmin on väitetty, että syypää kertymien tyssäämiseen olisi ollut ilmasto.

Siperianpajusta kestävää energiaa

Siperianpaju on osoittautunut viljelyvarmaksi ja tuottavaksi pajulajiksi energian tuotantoon, kertoo sanomalehti Karjalainen. Käytännön esimerkit Ruotsissa ja Suomessa osoittavat myös, että pajukasvusto voi sitoa vedestä peräsin olevia alkuaineita, typpeä, fosforia, kaliumia sekä raskasmetalleja, kuten arseenia, lyijyä, kuparia ja nikkeliä.

EU:n maatalousrahaston ja Suomen valtion rahoittaman Energiapajun kestävä tuotanto ja käyttö -hankkeen tavoite on kehittää pajubiomassan tuotantoa ja käsittelyä sekä käyttöä laitospolttoaineena ja biodieselin raaka-aineena.

Itä-Suomen yliopiston Siikasalmen koeviljelmällä on testattu pajulajeja ja -klooneja 1990-luvun alusta lähtien.

Pajukasvusto voi sitoa vedestä peräisin olevia alkuaineita.